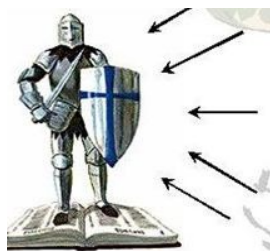


Het bijbelse kernwoord hoop ¹

I. De Griekse gedachtewereld

De doos van Pandora

Wie de vraag stelt naar de zin van zijn leven, stelt tegelijk de vraag, of hij iets heeft om op te hopen. De mensheid heeft in alle tijden op die vraag geprobeerd antwoord te geven. Hoop doet leven en zonder hoop kan geen mens leven.



De Griekse wijsbegeerte van de oudheid is in feite één gedurige menselijke worsteling geweest met deze vraag naar een zinvol bestaan. Ondertoon daarvan was in die gedachtewereld steeds de idee, dat de wereld en het aardse leven slechts schijn was en dat de mens moest proberen om daardoor heen te breken naar een werkelijkheid achter de stoffelijke en in feite minderwaardige wereld. Zo zocht Socrates het goede, het ware en het schone in de eeuwige Idee. En wat schaadde het hem in feite, toen hij de gifbeker in de gevangenis, waartoe hij was veroordeeld, aan de lippen zette en tot de laatste druppel leegdronk? Zijn onsterfelijke ziel kon daardoor immers naar zijn gedachten pas goed ontsnappen aan de schijnwereld van het lichamenlijk leven.

De wereld is maar schijn. Andere filosofen in de Griekse oudheid losten het raadsel van de zin van het leven op andere manieren op. Sommigen zagen in het leven van de mens op aarde slechts tragiek. De mens moet falen. Hij is hopeloos verward in het noodlot. Zo vertelde men het verhaal van Oedipus die het orakel raadpleegde. Dat gelastte hem zijn vaderstad te mijden, daar hij – zonder het zelf te weten - zijn vader zou doden en met zijn moeder zou trouwen. En zo geschiedde het ook. Anderen (Epicurus) raadden de mensen aan een genotvol leven te leiden. De wereld is een pijp kaneel; elk zuigt eraan en krijgt zijn deel.

Weer anderen (Stoïcijnen) predikten berusting; men moet het alles maar nemen zoals het valt.²

Er is een verhaal in de Griekse mythologie dat ons in enkele zinnen vertelt waarin de zin van het leven bestaat. Het is het verhaal van Pandora ³ die eens uit nieuwsgierigheid een doos opende, gevuld met allerlei onheilen en rampspoeden. In menigten stroomden deze over de aarde. Gelukkig echter wist Pandora op het laatste nippertje nog de doos te sluiten. En wie bleef daar toen aan de rand van die doos hangen? De hoop. De hoop dat het aardse leven, het menselijke bestaan niet zonder zin is en dat er betere tijden volgen kunnen, is het antwoord van de oude Grieken op de vraag naar de zin van het leven.

¹ Deze voordracht is een bewerkte bijdrage in de bundel *Waar leef ik voor?* Red. drs. A. G. Knevel. Serie Theologische Verkenningen (Bijbel en Praktijk). 2^e druk. Kampen 1988. Zie verder in mijn website in de rubriek Praktisch Theologisch: de voordrachten 'Leven vanuit het einde' en 'De kerk teken van hoop'.

² Epicurus (geb. 341 v. Chr.) leerde de evolutieleer. Volgens hem was alles 'toevallig' (vanzelf ontstaan). Goden bestaan wel, maar bemoeien zich nergens mee. Religie is dus niet nodig. Na de dood van de mens, verspreiden de atomen van de ziel zich in de atmosfeer en houdt de ziel op te bestaan. Er is geen hiernamaals. Doel van het leven is: gelukkig (= genotvol) leven, maar met mate.

De Stoïcijnen (school gesticht door Zeno (geb. 336 v. Chr.) leerden, dat men volgens de natuur moet leven: eenvoudig, gelaten, sober. Het noodlot is niet te ontlopen. Berust erin. Na de wereldbrand komt er een nieuwe wereld met een mensheid als een grote broederschap.

³ Pandora was – volgens de Griekse mythologie – op bevel van Zeus door Hephaestus geschapen om de tot dan toe gelukkige mensheid te straffen voor de roof van het vuur door Prometheus. Pandora kreeg een vat mee met alle mogelijke rampen erin. In haar nieuwsgierigheid opende ze die met het boven vermelde gevolg.

Alleszins begrijpelijk. Want waar de mens het middelpunt van alle dingen is geworden en waar de glorie van het menszijn het uitgangspunt van het denken is geworden, daar blijft uiteindelijk weinig meer over dan de gesloten cirkel. De mens wordt op zichzelf teruggeworpen. Hij komt in de tragiek terecht. Of hij geniet een poosje met volle teugen. Hij houdt misschien een vage hoop over op een beter leven, wellicht na dit leven. Of hij zegt heldhaftig: Ik sla me er wel doorheen; de tanden op elkaar; zolang als ik er ben, is de dood er nog niet en als de dood er is, ben ik er niet meer.

II. Het Oude Testament ⁴

Tekstgegevens OT (o.a. volgens woordenboek E-sword en W. Gesenius' Hebr. und Aram. Handwörterbuch)):

In de King James vertaling is 'hope' (zelfstandig naamwoord en werkwoord) de vertaling van 15 verschillende Hebreeuwse woorden. In de Statenvertaling zijn volgens Trommius' concordantie tien verschillende Hebreeuwse woorden vertaald met hoop (o.a. yachal en tiqwah); en twee Hebreeuwse werkwoorden (yachal en taqwah) met hopen. Vgl. ook de woorden voor verwachten en verwachting.

Samenvatting

- Gods volk vertrouwt in het geloof, dat God het voor hen opneemt, dat Hij hen helpt in armoede en hen door al hun benauwdheden leidt en recht verschaft. Daarop hopen richt Gods kind zich op de Heere en Zijn beloften. Zie Job 5:16; Ps. 39:8; 62:6; 78:7; 119:116.
De Heere is het Die Zijn verbond en beloften houdt. Hij is de hoop en toevlucht van de vromen. Zie Spr. 3:26; Jer. 17:7; 29:11; Ps. 71:5 enz.
Er is hoop voor Israëel, al hopen vijanden over dit volk te heersen. God hielp in het verleden uit. Hij zal het ook nu en in de toekomst doen. Zie Jer. 31:17; Esther 9:1; Ezra 10:2. Zie verder Ps. 33:18, 22; 38:16; 40:4; 71:14; 119:43, 49, 74, 81, 114, 147, 166; 130:5, 7; 131:3; 147:11; Jes. 51:5.
- Soms is Gods kind de wanhoop nabij. Zie Job 6:11; 6:8; 7:6; 14:7, 19; 17:15; 19:10; 30:26; Ps. 69:4; Klaagl. 3:18; Ez. 37:11.
Maar een Achansdal kan worden tot een deur der hoop (= 't huidige 'pètach tikwah'). Zie Hos. 2:14; Klaagl. 3:21, 24, 26.
Daarom: hoop op God. Zie Ps. 9:19; 31:25 (berijming: hun geeft Hij moed en krachten, die hopen op Hem wachten); 42:6, 12; 43:5; zo Hij mij doodde, zou ik niet hopen (Job 13:15; 14:14).
- Zolang u bij de levenden hoort, is er hoop; een levende hond is beter dan een dode leeuw (Pred. 9:4); die in de kuil nederdalen, hopen niet op Uw waarheid (Jes. 38:18; vgl. Ezech.19:5).
- Zolang er nog hoop is, is tuchtiging van uw kind zinvol (Spr.19:18; zie ook Klaagl.3:29).
- De vreze Gods en de oprechtheid van uw wegen geeft hoop: Job 4:6; Spr. 23:18,

⁴ Zie over het onderdeel OT: 1. Woordenboek (s.v. hoop) in E-sword. 2. Ds. F. J. Pop, *Bijbelse woorden en hun geheim*; s' Gravenhage 1964; s.v.hoop (blz.302v); 3. Wilh. Gesenius *Hebr. und Aram. Handwörterbuch AT*; 16e Aufl.1915. 4

. Trommius' Concordantie s.v. hoop en hopen. Zie ook: Walther Eichrodt, *Theologie des Alten Testaments, Teil 1*; Göttingen 7^e Auflage 1962; blz.320vv (over de OT-ische hoop op het heil).

- Als u kennis der wijsheid vindt, mag u hoop hebben (Spr. 24:14).
- Iedere hoop, die geen hoop op de Heere is, geldt dan ook als voos en bedrieglijk. Deze hoop zal door Gods toedoen beschaamd worden. Dat wordt gezegd van het volgende:
 - ✓ De hoop van de goddeloze (Spr. 10:28; 11:7, 23), van wie God vergeet en van de huichelaar (Job 8:13v; 27:8; Ez. 13:6)
 - ✓ De hoop of vertrouwen op rijkdom (Ps. 52:9; Job 31:24; 1 Tim.6:17),
 - ✓ De hoop op eigen gerechtigheid (Spr. 26:12; Ez. 33:13); zeg: ‘het is buiten hoop’ (Jes.57:10; Jer. 2:25; 18:12);
 - ✓ De hoop op iemand die haastig is in zijn woorden (een zot) (Spr. 29:20)
 - ✓ De hoop op mensen (Jer. 17:5),
 - ✓ De hoop op de tempel (Jer. 7:4),
 - ✓ De hoop Bethel (Jer. 48:13),
 - ✓ De hoop op de afgoden (Hab. 2:18),
 - ✓ De hoop op de politieke machten (Hos. 10:13; Jes. 31:1).
 - ✓ De hoop op de Behemoth (Job 40:28; Behemoth/ Leviathan; krokodil?)
- Wie in het Oude Testament gaat zoeken naar een bijbelboek of ook een bijbelperikoop waarin uitdrukkelijk gesproken wordt over de vraag naar de zin van het leven, komt onwillekeurig uit in het boek Prediker of in het boek Job. Met andere woorden: in het Oude Testament is deze vraag er volop. Er wordt mee geworsteld. Vanuit het ondoorgrondelijke feit van het lijden van Gods kinderen. Maar in ‘de levensbiecht van een kind van God’ (Prediker) blijft er bij alle ‘waaroms’ (een steeds weer uitgestelde hoop; Spr.13:12) tenslotte over: ‘Het einde van de zaak is: Vrees God en houd Zijn geboden; want dit betaamt alle mensen’ (Pred. 12:13b). Zo is er toch hoop.
- De hoop op de Heere sluit de hoop op zijn richtend en reddend handelen in de eindtijd in (Jes. 25:9; Jer. 29:11; Mi. 7:7).
- De religie van het OT is alleszins een religie van hoop, gericht op God van Wie alle verlossing en zegeningen vertrouwensvol worden verwacht. Vooral het vaste vertrouwen, dat God t.z.t. een koninkrijk van gerechtigheid zal vestigen in de volheid des tijds. Alle goddeloosheid zal van de aarde worden weggedaan.

III. Het Nieuwe Testament ⁵

Tekstgegevens

De Statenvertaling heeft het Griekse zelfstandig naamwoord ‘elpis’ en het Griekse werkwoord ‘elpidzoo’ weergegeven met het Nederlandse woord hoop in 52 gevallen. Verder is er een aantal teksten in het NT waarin het woord hoop ter sprake komt in de zin van: een persoonlijk voornemen (bijv.: ik hoop te komen).

Samenvatting

- De hoop wordt in één adem genoemd met het geloof en de liefde (1 Kor. 13:13; 1 Thess. 1:3; 5:8). Hoop is een van de drie hoofdelementen van de christelijke identiteit. Ze is de essentie van het Christendom (1 Petr. 3:15; Hebr. 10:23). Zie ook Ef. 1:18; 4:4; 2 Kor.3:12; 1 Petr.1:21; 3:5, 21.

⁵ Zie over het onderdeel NT: Ds. F. J. Pop, *Bijbelse woorden en hun geheim*; s’ Gravenhage 1964; s.v.hoop; *Easten Bible Dictionary* (Bible Works) (blz.302v); Trommius’ Concordantie s.v. hoop/hopen (‘Gr.elpis’/ elpidzoo’). *Dictionary of Paul and his letters* (ed. Gerald F. Hawthorne/ Ralph P. Martin); Leicester 1993; s.v. Hope J. M. Everts). Robertson’s Word Pictures in Bible Works.

- De hoop wordt in het N.T. volstrekt beheerst door Gods reddend optreden in Jezus Christus, in Wie het beloofde Godsrijk is aangebroken (Mark. 1:15; Hand. 2:16). De hoop in het NT is christocentrisch bepaald; het is hoop van het Evangelie (Kol.1:23). Wie hoopt, richt zich op wat Christus deed, op Zijn woorden en daden, op kruis en opstanding (1 Petr. 1:3; 1 Kor. 15:19vv). Ook Paulus wilde gaarne geoordeeld worden op het punt van ‘de hoop en de opstanding van de doden’ (Hand. 23:6; 26:7).
- Jezus Christus is zelf de hoop van de opstanding’ (Hand.28:20; 1 Tim. 1:1). En het geloof in Hem doet ons hopen op de rechtvaardigheid (Gal. 5:5). Dat is: de ‘betere hoop’ (Hebr. 7:19). De hope Israëls’ is ook de Zaligmaker waarop de heidenen hopen (Matth.21:21; Rom. 11:25-32; 15:12). Vgl. Ef.1:12).
- Het eschatologische element in de hoop is in het N.T. sterk op de voorgrond gekomen.⁶ Christenen hopen op de wederkomst van Christus (Tit. 2:13) en aldus op de voltooiing van het heilshandelen van God in Christus (Luk.12:32). Zij zien uit naar de grote dag van de verlossing, op de complete manifestatie van het koningschap van God. Onze God is een God die getypeerd wordt als ‘de God van de hoop’ (Rom.15:13).
- Deze hoop rust in de belofte van God. Daarom is het hopen ‘op hoop tegen hoop’, zoals bij Abraham (Rom.4 en 5:1-5; 8:28-30). Al liegen alle feiten erom. Gods Geest is er een onderpand van (2 Kor.1:22; 5:5). Zo kunnen gelovigen zelfs roemen in verdrukkingen. Vgl. Rom. 15:4; 1 Tim. 4:5; Hebr. 3:6. Deze hoop geeft volle verzekerdheid (Hebr. 6:11, 18).
- De hoop richt zich op de dingen, die men niet ziet (Rom. 8:24v). Deze dingen wachten nog op hun onthulling (2 Kor. 4:18).
- In Zijn tweede komst is het, dat die hoop der heerlijkheid zal worden vervuld, weggelegd in de hemelen (1 Tim. 1:1; Kol. 1:5, 27; Tit. 2:13). Dat is een hoop die beloofd is (Tit.1:12) en die door wedergeboorte in het hart is gelegd (1 Petr. 1:3)⁷; deze is niet broos en vergankelijk; ze bevat het eeuwige leven (Rom. 5:2; 12:12; Tit. 1:2; 3:7 en de opstanding uit de dood (Hand. 23:6; 24:15; 26:6v; 1 Thess.4:13-18; 1 Kor.15). Wat een glorieuze en machtige toekomst. Wat een dag zal toch die dag van Christus’ wederkomst zijn. Dan zal ook de schepping worden vrijgemaakt worden van het slaafs bestaan (Rom.8:20-24). In de ‘hope des eeuwigen levens’ (Tit.1:2) betekent dus niet: we moeten er het beste van hopen, maar: zij/ hij heeft de vaste grond gevonden.
- Het geloof is de basis, de vaste grond der dingen die men hoopt en een bewijs van zaken die men niet ziet (Hebr.11:1). ‘Inderdaad, hoop is eenvoudig geloof, gericht op de toekomst en er is dus geen scherp onderscheid tussen geloof en hoop.’ (E-sword, woordenboek).
- Hoop is het tegenovergestelde van zien of bezitten (Rom. 8:24; 1 Joh. 3:2v). Het zichtbare behoort tot de sfeer van het vlees, dat vergaat, en daarop kan de hoop niet bouwen.

⁶ ‘A Christianity that loses a transcendent, eschatological hope ceases to be Christianity.’ (E-sword Woordenboek s.v. ‘hope’).

⁷ In Bible Works (cd) lezen we bij Robertson’s Word Pictures ad 1 Petr.1:3: ‘The Pharisees cherished the hope of the resurrection (Ac 23:6), but the resurrection of Jesus gave it proof and permanence (1Co 15:14,17). It is no longer a dead hope like dead faith (Jas 2:17,26). This revival of hope was wrought "by the resurrection of Jesus Christ" (dia anastasew"). Hope rose up with Christ from the dead, though the disciples (Peter included) were slow at first to believe it.

- In ons eertijds (voordat we tot geloof kwamen) waren wij: zonder God en zonder hoop in de wereld. Dat is in één woord uitzichtloos (Ef. 2:12; 1 Thess. 4:13).

IV. Encouragement (conclusies)

Uit het bovenstaande mag de conclusie getrokken worden, dat er in de Bijbel heel beslist en bijzonder moedgevend getuigd wordt van een keerpunt in de geschiedenis der mensheid op aarde en van een kernpunt in het bestaan van de enkele mens waardoor zijn ogenschijnlijk zinloze, ijdele en lege bestaan ongekende perspectieven krijgt.⁸

Jezus Christus - de tweede Adam

In zo'n wereld heeft indertijd de boodschap van de apostelen geklonken. Een boodschap van hoop. En dan niet de hoop als uit de doos van Pandora, een klein restje menselijke verwachting bij alle rampen en onheilen waarvan het leven meer dan vol is. Maar een hoop die grond heeft en perspectief biedt.

Wie in de Bijbel gaat zoeken naar een trefwoord waarmee de zin van het leven is aangeduid, komt uit bij het woord hoop. En wie de bron wil aanboren van deze ons door de Schrift gepredikte hoop, komt uit bij Jezus Christus.

Want met Hem is het grote keerpunt gegeven in de geschiedenis der mensheid. Hij heeft geen schone idealen gepredikt, die inspirerend zijn voor de vooruitgang der mensheid. Hij heeft geen baanbrekend werk gedaan om - desnoods per revolutie - met de mensheid op te rukken naar het paradijs. Hij heeft het beslissende keerpunt aller tijden doen aanbreken door te sterven aan een kruis en door op te staan uit de dood.⁹



Dat is het volstrekt nieuwe en ongehoorde van de boodschap van de hoop van het Nieuwe Testament. Er is hoop, want er heeft een kruis op Golgotha gestaan. En er is een Paasmorgen geweest.

Om dat te verstaan, moeten we twee dingen goed weten. In de eerste plaats is het nodig in te zien wat de Bijbel leert met betrekking tot de schepping. De mens en het bestaan van de mens op aarde is van oorsprong niet iets onwezenlijks, of iets minderwaardigs, of iets fataals, zoals in de Griekse denkwereld. Nee, de wereld is geen schijn. Ze is schepping van God (Gen. 1:26 vv). Schouwspel van Gods deugden. En de mens is het pronkjuweel van die schepping (Ps. 8). Als een afspiegeling van God, de Koning van de ganse aarde, geplaatst in een wereld die hij mag beheren en waarin hij er helemaal voor de A(a)nder mag zijn.

En het tweede dat we moeten weten, willen we kruis en opstanding van Jezus Christus op hun juiste waarde schatten, is dat de mens de verantwoordelijke is voor alle chaos, ellende, dood en verderf op de aarde. Want hij heeft gezondigd (Gen. 3:17vv). Hem ontbeert de heerlijkheid van God. Hij is daarom onderworpen aan het oordeel van God. Hij heeft van het schone bouwwerk van Gods schepping een ruïne gemaakt. Hij heeft zich door zijn zelfzucht en

⁸

⁹ Het ankerkruis is een oeroud symbool van de christelijke hoop, die 'wij hebben als een anker der ziel, hetwelk zeker en vast is' (Hebr.6:19a). Het scheepsanker hecht zich vast in de bodem van een rivier of zee en vindt daar houvast. Zo vindt de gelovige, al wordt hij vaak heen en weer geslingerd op de golven, houvast in zijn Zaligmaker Jezus Christus.

hoogmoed aan de machten van de duisternis die door God aan banden waren gelegd, uitgeleverd (Rom. 2:21vv). Hij speelt ermee samen om van Gods schone schepping een chaos te maken (Rom. 3:9vv).

Welnu, het is tegen deze achtergrond dat we kruis en opstanding van Jezus Christus hebben te verstaan. Het is vooral de apostel Paulus die er in zijn brieven telkens de nadruk op legt, dat Jezus de tweede Adam is (Rom. 5:12vv). Hij is Gods nieuwe inzet met de wereld en met de mens. Wat in Adam I, het hoofd van de oude mensheid op een totale mislukking is uitgelopen, dat wordt gerealiseerd in Adam II die het Hoofd van Zijn gemeente en de Koning van de schepping is. Hij, Jezus Christus, is de nieuwe mens die het Beeld van God is (2 Kor. 4:4). Helemaal beantwoordend aan Gods oorspronkelijke opzet met de mens: weerspiegeling van de heerlijkheid van God (Ef. 1:10, 20vv). De mens bij uitnemendheid die dienend regeert (Kol. 1:15 vv). Hij is er gans en al voor de A(a)nder.

Maar om de tweede Adam te kunnen zijn, in Wie Gods opzet met de mens zich zou kunnen realiseren en door wie het mensenbestaan weer zin en toekomst kon krijgen, moest Jezus meer zijn dan een onbesproken koningskind die volmaakt deed wat God van Adam had gevraagd (1 Kor. 15:20vv). Hij moest ook een tweede Adam zijn die de schuld van de eerste Adam voor Zijn rekening nam en de losgebroken machten die de schepping ruïneerden, overwon. Daarom vraagt het Nieuwe Testament alle aandacht voor Hem als de Priester die in Gods naam als het Lam Gods het oordeel en de vloek, de zonde der wereld wegdraagt (Joh 1:29). De Messias Die Zijn leven geeft tot een losprijs voor velen (Mark. 10:45) en die met het ene en onherhaalbare, afdoende offer aan het kruis van Golgotha voor zondaren een eeuwige gerechtigheid aanbrengt waarmee zij voor God kunnen bestaan.

Door heel het Nieuwe Testament heen en vooral in de brief aan de Hebreëen is er dat Christusgetuigenis (Hebr. 7:26vv). Hij is een verzoening voor onze zonden. Hij is plaatsvervangend te gronde gegaan aan onze schuld voor God. En in die weg heeft Hij de macht van de boze, de macht van satan, van dood en hel overwonnen. Hij is op de kop van de oude slang gaan staan. Hij heeft op Zijn opstandingsmorgen het graf (teken van de totale mislukking van ons mensenbestaan) geopend en nieuwe levensmogelijkheden geschapen. Het leven kan opnieuw beginnen. In Hem is God Zelf eraan te pas gekomen om het mensenbestaan zin en perspectief te geven. Hij is de Eerstgeborene uit de doden (Openb. 1:15), de Eerstgeborene aller creaturen (Kol. 1:15, 18). Adam II in Wie het leven opnieuw begint, het Hoofd van de nieuwe mensheid in Wie de schepping is gered (Ef. 1:10, 22). Gods plannen falen niet. De wereld is geen schijnwerkelijkheid waaraan de mens moet proberen te ontsnappen, maar scheppingswerkelijkheid van de levende God waarin de mens zijn Schepper koninklijk mag dienen. Dat is het kernpunt van de hoop.

Kernpunt, keerpunt en kruispunt

Ik moet aan dat alles echter nog één ding toevoegen. Er is in het Nieuwe Testament sprake van het keerpunt aller tijden in kruis en opstanding van Jezus Christus, de inzet van het nieuwe leven. Maar dat houdt tegelijk in, dat de mens op een beslissend kruispunt komt te staan. Vóór of tegen deze Christus (Joh. 3:36). Het oude, aan de zonde en de machten gebonden bestaan van Adam I prijsgeven. En als een reddeloos verlorene deze Christus in de armen vallen, zich aan Hem uitleveren, door Hem vrijgemaakt worden. Vrijgesproken worden van schuld, vrijgemaakt worden van alle slaafse banden. Ik kan ook zeggen: wedergeboren worden door Gods Woord en door Gods Geest (Joh. 3:5v), wedergeboren worden door (uit kracht van) de opstanding van Jezus Christus uit de doden, tot een levende hoop (1 Petr. 1:3, 23vv).

Het is in deze weg, dat Adamskinderen ingeplant worden in de tweede Adam. En het is daardoor, dat zij het rotsvast geloven mogen, dat zij in Hem begrepen waren, toen Hij aan Zijn vloekhout hing en toen Hij opstond uit de doden (Ef. 2:1vv). Zij worden door het geloof in Christus aan Hem gelijkvormig gemaakt, gaan het beeld van De hemelse dragen en mogen in beginsel gaan leven in de stijl van het beeld Gods, de stijl van Christus (Rom. 8:29).

Dat houdt in, dat Christus Triomfator is in hun leven (1 Kor. 15:49; 2 Kor. 3:18). Zij wensen zich niet meer ter beschikking te stellen van hun vleselijke hartstochten (Kol. 3:10; Rom. 6:11vv). Zij zweren de slaafse dienst van de duivel, waarin slechts de glorie en grandeur van de mens beoogd wordt, af. Zij zijn er voortaan in zelfverloochenende liefde. Zij mogen er levenslang zijn voor de A(a)nder. En zo treden zij dan ook als een heilsleger Gods op in de wereld. Geen terrein waarvan Christus niet gezegd heeft: 'Het is van Mij'. De aarde is des Heeren en haar volheid. Alle dingen zijn aan Zijn voeten onderworpen. Alle machten hebben het in beginsel van Hem verspeeld (Ef. 1:22). De wereld is geen schijnwerkelijkheid om aan te ontvluchten, maar scheppingswerkelijkheid waarin de hoge en majesteitlijke God glorie ontvangt.

Deze dingen zijn het die aan het mensenbestaan zijn bestemming geven. Het heeft zin om te leven. Want wie geborgen mag zijn in de gekruisigde Christus kan God onder ogen komen. En wie zich begrepen mag weten in de opgestane Christus mag een nieuw leven beginnen; onzelfzuchtig, afgestemd op de naaste. Een hoopvol leven.

Het laatst der dagen - stuiptrekking en profetie

Maar is daarmee dan nu alles gezegd? Nee, nog één ding moet ik toevoegen. Wie het Nieuwe Testament kent, weet dat hier ook gedurig sprake is van het laatst der dagen, ingeluid met de eerste komst van Christus. En dit laatst der dagen is zowel stuiptrekking van een oude bedeling waarin de doem en de vloek van Adam I nog steeds doorwerken als ook profetie van een nieuwe bedeling waarin de verlossing die op naam staat van Adam II volle werkelijkheid zal zijn.

Dat betekent, dat elke gelovige die in Christus opnieuw is gaan leven, vooreerst nog in vele opzichten te maken krijgt met een schepping die in barensoed is (Rom. 8:18vv). Het ganse schepsel zucht... De machten doen hun uiterste best om heer en meester te blijven. Zij hebben de aftocht kennelijk nog niet geblazen. Er is verwoestend geweld op de aarde. Er zijn watersnoden, pestilentiën. Er is oorlog en honger. Er is nameloos lijden. En wie van hen die aan dat alles niet voorbijgaan, heeft dan nog het hart om hardop te zeggen, dat Christus Triomfator is?

Daar komt bij, dat ook de dingen in het leven van christenen zelf er vaak zo hopeloos en zinloos uitzien, dat zij het haast niet meer durven geloven, dat Christus Triomfator is. Want juist zij schijnen ervoor in aanmerking te moeten komen om vervolgd te worden. Juist zij moeten er soms zo diep doorheen, dat het schijnt alsof God niet zuinig is op Zijn kinderen (1 Petr. 1:4vv). Bovendien nemen wetteloosheid en godloochenarij zo toe, dat het leven in het goddeloze Sodom van deze wereld welhaast ondraaglijk wordt (2 Thess. 2:2vv). Ook speelt de oude Adamsnatuur Gods kinderen nog zoveel parten, dat het er wel de schijn van heeft, alsof er door bekering en geloof niets verandert. En wie houdt dan nog vol, dat Christus Triomfator is?

Ja en toch... Wie door het geloof geborgen mag zijn in de gekruisigde Christus en wie door het geloof het nieuwe leven mag hebben ontvangen in de opgestane Christus, die mag in al die dingen toch slechts stuip trekkingen zien van de oude bedeling. Het is alles barensood. En dat betekent tevens, dat zich daardoorheen de geboorte van een nieuw leven aankondigt.

Het is het laatst der dagen. Profetie van de nieuwe bedeling. Christus komt eraan. Voor de tweede keer. Om te oordelen de levenden en de doden. Hij gaat de wereld richten. En dan zal Hij voorgoed een einde maken aan alle goddeloosheid der mensenkinderen. Dan is er geen macht der duisternis meer die Gods schone schepping ruïneert. Geen dood die aan alles een onherroepelijk einde maakt (1 Thess. 4:13vv). Geen bange 'waaroms' vanwege een ondoorgroendelijk lijden. Geen oorlogen, ziekten, rampen, vervolgingen. Geen traan meer in het oog. De ganse aarde zal vol zijn van de kennis des Heeren, zoals de wateren zijn op de bodem van de zee (Openb. 19:6vv, 11vv).

Enige tijd geleden hoorde ik het verhaal van een boer die met zijn knecht over zijn landerijen wandelde. 'Kijk', zei de man tegen zijn knecht, 'zover als je kijken kunt - bunders land - allemaal van mij.' 'Maar wilt u nu eens omhoog kijken, baas', antwoordde de man die zich geen vierkante meter grond de zijne kon noemen; 'zover u kijken kunt: allemaal van mij; want door het geloof in de Heere Jezus mag ik de koning te rijk zijn. En weet u, straks zal ook dat bezit van u niet maar van u alleen zijn. Want de Heere heeft het beloofd, dat de zachtmoedigen de aarde erfelijk zullen bezitten.'

En dat machtige toekomstperspectief is het dan, dat in de Bijbel het christenleven beheerst. Het maakt het kind van God geduldig in het lijden. Het geeft hem moed om door te gaan, ook al breekt alles ogenschijnlijk bij de handen af. Het doet hem zelfs verlangen naar het uur van zijn dood. 'Het leven is mij Christus, het sterven gewin' (Fil. 1:20vv). Het geeft hem vreugde in het martelaarschap. Want hij mag daarin de overblijfselen van het lijden van Christus dragen (Kol. 1:24).

No past no future?

Hoopvol leven. Het kruis en de opstanding van Christus achter de rug. En de grote dag van Zijn wederkomst voor zich uit. Deze boodschap van de Bijbel mag het voor het zeggen hebben. De mensheid is – in het begin van het derde millennium - in een grote crisis geraakt. Met zijn grootheidswaan. In zijn cultuuridealen. Er is schrikbarende vertwijfeling, angst en eenzaamheid onder de mensen. Vooral onder jongeren. Het is bij velen zoals het onder woorden is gebracht in een uitspraak op een vrijdenkerskerkhof, ergens in Nederland: 'Maak u het leven goed en schoon, er is toch geen hiernamaals.'

Intussen schijnt er voor velen weinig meer op te zitten dan een roemloos einde. 'No past no future'. 'Het verleden is afgeschreven en toekomst is er niet. In de Verenigde Staten is er elke minuut een zelfmoord van een jong mens tussen de tien en de twintig jaar.

Maar zo goed als er in de oude Griekse wereld waarin de vraag naar de zin van het mensenbestaan niet was beantwoord, een boodschap mocht rondgaan, waarin de zin van het mensenleven bepaald werd vanuit het verleden van kruis en opstanding en vanuit de toekomst van de wederkomst van Christus, zo goed mag deze boodschap ook nu rondgaan. Er is hoop. De wereld is geen schijn, maar schepping van God. Ze is niet slechts 'de best mogelijke wereld die God had kunnen scheppen' (filosoof G. W. Leibniz; 1646-1716). Maar ze is en blijft dwars door alle scheuren en breuken van de zonde heen, sinds het open graf van Pasen: 'theatrum Dei' -schouwspel Gods.

Allen die in Christus wedergeboren zijn tot een levende hoop hebben dan ook het beslissende achter de rug en zij hebben de erfenis der vromen, de volle openbaring van het kindschap Gods voor zich uit.

Zoals de oude ziener van Patmos, Johannes, in het boek Openbaring. Telkens is het hier: 'En ik zag... en ik hoorde...'. Het Lam, de Leeuw uit de stam van Juda Die overwon'. Het boek van de wereldgeschiedenis, voor mensenkinderen een gesloten boek vol levensraadselen, is als een open boek in de hand van dit Lam. Hij beheerst de wereldgeschiedenis. Hij heeft de Zijnen eeuwig in Zijn hart. De ganse schepping zingt Zijn lof. Met een grote stem: 'Het Lam dat geslacht is, is waardig te ontvangen de kracht en rijkdom en wijsheid en sterkte en eer en heerlijkheid en dankzegging' (Openb. 5:1vv).¹⁰ Met het uitzicht op die overwinning zijn de gelovigen bestand tegen elke slag van de vijand, zoals een strijder bestand is tegen alle aanvallen van buiten door het dragen van een schild. De hoop is hun helm der zaligheid (Ef.6:1; 1 Thess.5:8).

Koning Wilhelm van Pruisen ging eens op bezoek bij een school. Hij stelde vragen aan de kinderen. 'Tot welk rijk behoort deze?', vroeg hij. Daarbij wees hij op een plant. 'Tot het plantenrijk', antwoordden de kinderen. 'En deze?' Toen wees hij een dier aan op een plaat aan de wand. 'Tot het dierenrijk', zeiden zij. Daarna hief hij zijn hand omhoog en toonde hun een diamanten ring aan zijn vinger. 'En deze?' was zijn vraag. 'Tot het mineralenrijk', was het antwoord. Tenslotte wees hij op zichzelf en vroeg: 'En deze?' Lang bleef het stil in de klas. Toen stak een klein meisje haar vinger op en zei: 'Ins Himmelreich.' Ontroerd nam de koning het kind op de arm en kuste het.

¹⁰ Voor verdere literatuur zie:

1. G. Kittel, *Theologisches Wörterbuch zum NT*, Bnd II, S. 515 ff (sub voce 'elpis')
2. H. Ridderbos, *Paulus, ontwerp van zijn theologie*. Kampen, 1966, blz. 544vv.
3. G. Brillenburg Wurth, *Het christelijk leven*. Kampen, 1949, blz. 192vv., 256vv., 275vv.